

Högsta domstolen
Box 2066
103 12 Stockholm

Överklagande av en hovrättsdom – narkotikabrott

Klagande

Riksåklagaren
Box 5553
114 85 Stockholm

Motpart

JH

Ombud och offentlig försvarare:
Advokaten KS

Saken

Narkotikabrott

Överklagade avgörandet

Hovrätten för Västra Sveriges dom den 27 februari 2018 i mål nr B 5003-17

Yrkande

Jag yrkar att Högsta domstolen, med ändring av hovrättens dom, dömer JH för narkotikabrott bestående i att han den 10 juni 2015 olovligen i överlåtelssyfte innehåft 3 389,7 gram DMT, som är narkotika (del av åtalpunkten 1 A).

Frågan i målet

Den fråga i målet som är av intresse ur prejudikatsynpunkt är huruvida portionsförpackningar med pulver (nermalad rotbark) och torkade växtdelar från icke narkotikaklassificerade växter, däribland växten *Mimosa hostilis*, som innehåller det narkotikaklassificerade ämnet DMT kan anses avdelade i doser och därmed som en beredning i psykotropkonventionens mening samt till följd därav anses som narkotika enligt narkotikastrafflagen.

Jag föreslår att Högsta domstolen med stöd av 54 kap. 11 § rättegångsbalken, i stället för att meddela prövningstillstånd som omfattar hela överklagandet, meddelar ett partiellt prövningstillstånd (prejudikatfråga) beträffande frågan, huruvida portionsförpackningar med pulver och torkade växtdelar från icke narkotikaklassificerade växter som innehåller det narkotikaklassificerade ämnet

DMT kan anses som ett psykotropt ämne i avdelade doser och därmed som en beredning i psykotropkonventionens mening samt till följd därav anses som narkotika enligt narkotikastrafflagen. Jag föreslår också att frågan om prövningstillstånd i övrigt förklaras vilande.

Bakgrund

Åtalet

JH åtalades för narkotikabrott för att bl.a. olovligen ha innehaft 3 389,7 gram DMT. Åtalet avsåg också bl.a. olovligt innehav av andra narkotiska substanser.

Tingsrättens dom

JH vidgick att han innehaft 3 389,7 gram DMT men bestred ansvar för brott eftersom det inte rör sig om renodlade preparat utan endast om växtdelar som inte utgör narkotika.

Tingsrätten dömde JH för narkotikabrott i två fall och förberedelse till narkotikabrott till fängelse i sex månader.

Tingsrätten fann att JH innehaft preparatet DMT avdelat i doser, varför preparatet utgjorde en beredning och därmed narkotika enligt narkotikastrafflagen och psykotropkonventionen.

Hovrättens dom

JH överklagade tingsrättens dom och yrkade att hovrätten skulle ogilla åtalet i sin helhet.

Hovrätten ogillade åtalet.

Hovrätten anförde följande beträffande innehavet av DMT.

Inledningsvis konstaterar hovrätten, precis som tingsrätten har redogjort för, att växterna *Mitragyna speciosa* och *Mimosa hostilis* inte är klassade som narkotika, men att såväl mitragynin som DMT är klassade som narkotika enligt Läkeemedelsverkets författningssamling 2011:10. I konventionen om psykotropa ämnen (psykotropkonventionen) upptas, till skillnad från vad tingsrätten angett, endast DMT, och inte mitragynin, över ämnen som är föremål för kontroll. Varken *Mitragyna speciosa* eller *Mimosa hostilis* tas upp som ämnen som är föremål för kontroll i psykotropkonventionen.

I rättsfallet NJA 2014 s. 259 behandlade Högsta domstolen bl.a. frågan om i vilka fall innehav av växtdelar av *Mimosa hostilis*, som innehåller DMT, skulle kunna anses utgöra narkotikabrott. Precis som tingsrätten har redogjort för konstaterade Högsta domstolen att en beredning av växtdelar som innehåller ett psykotropt ämne under vissa omständigheter kan omfattas av kontroll och således utgöra narkotika. Med beredning avses enligt psykotropkonventionen

varje lösning eller blandning, vari ett eller flera psykotropa ämnen ingår. Med beredning avses även ett eller flera psykotropa ämnen i avdelade doser. I Högsta domstolens mål var omständigheterna sådana att nermald rotbark från *Mimosa hostilis* hade förvarats i två påsar. Högsta domstolen ansåg inte att en sådan förvaring var att likställa med att det var avdelat i doser. Därmed utgjorde det inte en beredning i psykotropkonventionens mening och således inte heller narkotika.

När växtdelarna som omfattas av åtalet togs i beslag var de uppdelade i doser. Frågan är om doseringen av växtdelarna har inneburit en sådan beredning att växtdelarna därefter utgjort narkotika i form av mitragynin respektive DMT.

Det ovan nämnda rättsfallet från Högsta domstolen avser *Mimosa hostilis*/DMT. Det går därför inte att dra några säkra slutsatser beträffande vilken bedömning som ska göras vad gäller beredning av växtdelar som innehåller *Mitragyna speciosa*. Hovrätten anser vidare att det – beträffande *Mimosa hostilis* – inte går att dra några säkra slutsatser om på vilket sätt och i vilken omfattning dosering ska ha skett för att växtdelarna ska anses utgöra narkotika. Legalitetsprincipen kräver att en straffrättslig reglering om vad som utgör narkotika är tydlig och förutsebar för den enskilde. Den osäkerhet som föreligger huruvida växtdelarna i aktuellt mål objektivt sett har utgjort narkotika eller inte leder hovrätten till slutsatsen att åtalet för narkotikabrott redan på denna grund ska ogillas.

Grunderna för mitt överklagande

Kort om DMT

För en utförligare beskrivning av DMT, se utdrag ur Åklagarmyndighetens RättsPM 2016:1 s. 177 f., bilagt.

DMT (dimetyltryptamin) tillhör den farmakologiska huvudgruppen hallucinogener. DMT kan framställas på syntetisk väg men förekommer också naturligt i vissa växter, däribland *Mimosa hostilis* och *Diplopterys cabrerana*.

DMT kan injiceras, inhaleras med sprejflaska, rökas med tobak eller cannabis, tas rektalt eller genom nedsväljning.

Angivna ruseffekter är eufori, hallucinationer likartade LSD:s, kortvarig men påtaglig förlust av kroppsupplevelse, känsla av att kunna flyga och ändrad tidsupplevelse.

Biverkningar är bl.a. hjärtklappning, förhöjt blodtryck, okontrollerad tarmtömning, störningar i motoriken, värmeslag, yrsel, medvetslöshet och oro med dödsångest. Angivna skadeverkningar är bl.a. medvetslöshet, troligen livshotande förgiftningar, motoriska störningar av parkinsontyp och sannolikt psykoser.

Sammanfattningsvis har DMT samma huvudsakliga effekter som MDMA (ecstasy) eller psilocybin, både i fråga om rus och möjliga skador eller störningar. DMT har varit sällsynt och den fulla skadebilden är inte utredd i detalj. Beroenderisken är inte klarlagd, men torde vara av samma grad som för MDMA. DMT bör anse ha potential som ersättningsmedel för MDMA. Viss risk torde föreligga för självförvandling genom DMT:s förmåga att framkalla förlust av kroppsmedvetande och starka religiöst färgade upplevelser.

Den rättsliga regleringen

Med narkotika förstås enligt 8 § narkotikastrafflagen (1968:64) läkemedel eller hälsofarliga varor med beroendeframkallande egenskaper eller euforiserande effekter eller varor som med lätthet kan omvandlas till varor med sådana egenskaper eller effekter och som

1. på sådan grund är föremål för kontroll enligt en internationell överenskommelse som Sverige har biträtt, eller
2. av regeringen har förklarats vara att anse som narkotika enligt lagen.

Substanser är sålunda narkotikaklassade om de finns medtagna i någon av de narkotikakonventioner Sverige har tillträtt *eller* finns upptagna i förteckningen över de substanser som regeringen har förklarat ska anses som narkotika enligt narkotikastrafflagen (bilaga 1 till förordningen [1992:1554] om kontroll av narkotika).

Sverige har den 17 november 1972 (SÖ 1972:42) ratificerat FN:s konvention den 21 februari 1971 om psykotropa ämnen (Convention on psychotropic substances, 1971; ”psykotropkonventionen”).

Enligt art. 3 i psykotropkonventionen ska en *beredning* vara föremål för samma kontrollbestämmelser som det i beredningen ingående psykotropa ämnet och, om den innehåller mer än ett sådant ämne, för de bestämmelser som är tillämpliga på det strängast kontrollerade av dessa ämnen.

I art. 1 i psykotropkonventionen anges bl.a. följande om vissa begrepp som används i konventionen (art. 1).

e) "Psykotropt ämne", varmed avses varje ämne, i naturen förekommande eller syntetiskt, eller varje ur naturriket hämtat material, som upptagits i förteckning I, II, III eller IV.

f) "Beredning", varmed avses

1) varje lösning eller blandning, oavsett dess fysiska tillstånd, vari ett eller flera psykotropa ämnen ingår, eller

2) ett eller flera psykotropa ämnen i avdelade doser.

Växterna *Mimosa hostilis* och *Diplopterys cabrerana* har inte upptagits i psykotropkonventionen och har inte heller av regeringen förklarats vara att anse som narkotika.

DMT upptas i psykotropkonventionens förteckning I över ämnen som är föremål för kontroll enligt konventionen. Förteckning I omfattar substanser med ett begränsat terapeutiskt värde, vilka utgör stora risker för folkhälsan.

DMT finns med i Läkemiddelsverkets förteckning I som upptar narkotika som normalt inte har medicinsk användning i Sverige (se Läkemiddelsverkets föreskrifter [LVFS 2011:10] om förteckningar över narkotika). Dessa föreskrifter saknar självständig betydelse för vad som är narkotika enligt narkotikastrafflagen (se NJA 1999 s. 485).

I NJA 1995 s. 219 fann Högsta domstolen att befattning med svamp som inte i sig är klassificerad som narkotika men som innehåller ett narkotikaklassificerat ämne inte kunde bedömas som narkotikabrott. Högsta domstolen betonade att den teknik som valts när det gäller att ange vad som utgör narkotika medför att försiktighet är påkallad och att det är svårt att överblicka konsekvenserna av en tillämpning som innebär att man bortser från att narkotikan ingår i en växt som inte i sig är klassificerad som narkotika. Högsta domstolen fann vidare att åtgärden att torka och förpacka svamparna inte utgjorde en beredning i den mening detta uttryck har enligt art. 1 i psykotropkonventionen.

I NJA 2014 s. 259 slog Högsta domstolen fast att enbart sådana åtgärder som att avlägsna blad, avskilja bark och mala ned växtmaterial från växten *Mimosa hostilis* – som inte är klassificerad som narkotika men som innehåller det narkotikaklassificerade ämnet DMT – inte medför att materialet har blivit narkotika. Högsta domstolen hänvisade till NJA 1995 s. 219 och konstaterade att växtmaterialet som sådant inte var narkotikaklassat och att det inte skulle vara att anse som narkotika enbart på grund av att det innehöll DMT. Härefter övergick Högsta domstolen till att pröva om det – med hänvisning till psykotropkonventionen – kunde anses att nermalning av rotbarken innebar att narkotika tillverkats. Högsta domstolen konstaterade att vissa former av bearbetning av en växt som innehåller ett psykotropt ämne kan utgöra tillverkning och att så kan vara fallet när ett ämne koncentreras eller extraheras ur växtmaterialet. Domstolen ansåg dock att förfarandet med växten i det aktuella fallet inte kunde "förstås som att det har uppstått ett narkotikaklassificerat ämne". Slutligen prövade Högsta domstolen om den nermalda rotbarken kunde anses som en beredning enligt psykotropkonventionen. Domstolen konstaterade att det varken var fråga om en lösning eller en blandning och att materialet mot denna bakgrund inte kunde anses utgöra en beredning. Då materialet förvarats i två påsar var det, enligt Högsta domstolen, inte avdelat i doser.

Min bedömning

I målet aktuellt material består av dels ett rosa pulver som bedömts bestå av nermald rotbark från växten *Mimosa hostilis*, dels torkat växtmaterial (blad) från växten *Diplopterys cabrerana*. Det rosafärgade pulvret är förpackat i 271 mindre påsar märkta *Mimosa Jurema Powder*. Varje sådan påse innehåller ca 10 gram material per förpackning. Det torkade växtmaterialet (blad) är förpackat i 34 påsar samt två burkar märkta *Chaliponga, Diplopterys cabrerana*. Varje sådan påse/burk innehåller cirka 20 gram. Samtliga förpackningar med pulver och torkat växtmaterial innehåller DMT. Haltbestämning har inte utförts. (Se förundersökningsprotokollet analysbesked från Nationellt forensiskt centrum m.m., s. 169, 180, 191, 200, 208-209, 218, 224-225, 229-230 och 232.)

Det aktuella materialet är inte narkotika enbart av det skälet att det innehåller DMT, som är narkotika enligt svensk lag till följd av regleringen i psykotropkonventionen. (Se NJA 1995 s. 219 och NJA 2014 s. 259.)

Frågan om det aktuella materialet ändå är att anse som narkotika enligt svensk lag är beroende av hur psykotropkonventionen ska tolkas eftersom också beredningar är föremål för kontroll enligt psykotropkonventionen.

Som anges ovan avses med *beredning* (preparation) i psykotropkonventionens mening en lösning (solution) eller blandning (mixture) oavsett dess fysiska tillstånd, vari ett eller flera psykotropa ämnen ingår, eller ett eller flera psykotropa ämnen avdelade i doser (in dosage form). I målet görs inte gällande att det aktuella preparatet är en lösning eller en blandning. Att så inte är fallet framgår redan av NJA 2014 s. 259. Frågan är i stället om det psykotropa ämnet kan anses avdelat i doser.

I NJA 2014 s. 259 var den nermalda rotbarken fördelad i två påsar om totalt 828 gram. Enligt Högsta domstolen var materialet inte avdelat i doser. Några närmare uttalanden om hur begreppet ”avdelade i doser” i psykotropkonventionen ska tolkas gjordes inte. Det går därmed inte att utifrån det avgörandet dra några slutsatser om vad som krävs för att psykotropt ämne ska anses avdelat i doser.

Av betydelse för tolkningen av konventionen är bland annat konventionens ändamål och syfte (se bl.a. NJA 1999 s. 485, särskilt minoriteten och Wienkonventionen om traktaträtten, art. 31).

I preambeln till Psykotropkonventionen anges bl.a.

att parterna känner ansvar för mänsklighetens väl och hälsa,
att parterna med oro uppmärksammar de allmänna hälso- och sociala problem som uppkommer till följd av missbruk av vissa psykotropa ämnen,
att parterna föresatt sig att förebygga och bekämpa missbruk av sådana ämnen och den olagliga handel som är en följd därav,
samt att parterna inser att psykotropa ämnen är outhärliga för medicinska och vetenskapliga ändamål och att tillgången till dessa ämnen ej ska begränsas otillbörligt.

I kommentaren till psykotropkonventionen anges följande när det gäller begreppet ”i avdelade doser” (in dosage form) (Commentary on the Convention on Psychotropic Substances, Done at Vienna on 21 February 1971, s. 13).

Subparagraph (ii) of the paragraph under consideration is intended to extend the scope of the meaning of ”preparation” to cover also any single psychotropic substance or combination of psychotropic substances in “dosage” form, even if not in the form of a solution or mixture which contains also an uncontrolled substance. It follows from the phrase “dosage form” that the term “preparation” in the sense of subparagraph (ii) refers to a measured small quantity of a psychotropic drug or a combination of psychotropic drugs in whatever form [tablet (pill), ampoule or powder] ready for consumption by, or administration to, a patient or animal, no matter whether orally or by parenteral (subcutaneous or intravenous) injection or otherwise.

Det aktuella växtmaterialet, innehållande DMT, är förpackat i 305 påsar och två burkar om 10 eller 20 gram vardera. Enligt texten på baksidan av påsarna är en normal dos 5-10 gram respektive 5-15 gram. På de två burkarna saknas uppgift om dosering. (Se meddelande från Nationellt forensiskt centrum, Förundersökningsprotokollet s. 218). Enligt uppgift från Nationellt forensiskt centrum uppgår en låg dos Mimosa hostilis (DMT) till mindre än 5 gram, en normal dos till mellan 5 och 10 gram och en hög dos till mer än 15 gram. (Se förundersökningsprotokollet s. 222.) Varje påse/burk är således avsedd att intas på en och samma gång vid ett tillfälle, oavsett om det är fråga om pulver eller torkat växtmaterial.

Med hänsyn till syftena bakom psykotropkonventionen men också konventionens direkta ordalydelse och hur den är avsedd att tolkas bör materialet i detta fall anses avdelat i doser. Samtliga förpackningar innehållande DMT är därmed att betrakta som en beredning som är föremål för kontroll enligt psykotropkonventionen och som därmed är narkotika i enlighet med 8 § narkotikastrafflagen.

Även om försiktighet är påkallad vid bestämmande av vad som utgör narkotika mot bakgrund av den valda lagstiftningstekniken kan en sådan tillämpning av narkotikastrafflagen inte anses strida mot legalitetsprincipens krav på att den enskilde ska ha rimliga möjligheter att själv skaffa sig kännedom om vilka regler som gäller och på en precis och begriplig strafflagstiftning.

Skälen för prövningstillstånd

Enligt 54 kap. 10 § första stycket 1 rättegångsbalken får prövningstillstånd meddelas om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen (prejudikatdispens). För att bevilja prövning enligt denna punkt krävs alltså att ett avgörande av Högsta domstolen blir av generell betydelse för bedömningen av framtida mål som innehåller liknande frågeställningar.

I NJA 2014 s. 259 har Högsta domstolen prövat frågan om nermalda växtdelar från icke narkotikaklassificerade växter som innehåller psykotropa ämnen kan vara att anse som narkotika. I avgörandet konstaterar Högsta domstolen att de nermalda växtdelarna med en vikt på sammanlagt 828 gram som förvarats i två påsar inte varit avdelade i doser. Några uttalanden om hur begreppet ”avdelade i doser” i psykotropkonventionen ska tolkas gjordes inte. Det går därmed inte att utifrån det avgörandet dra några slutsatser om vad som krävs för att psykotropt ämne ska anses avdelat i doser.

Hovrätten gör i den aktuella domen bedömningen att osäkerheten om huruvida växtdelarna är narkotika eller inte är så pass stor att det skulle strida mot legalitetsprincipen att döma JH för narkotikabrott i förevarande fall. Rättsläget måste anse oklart för rättstillämparna. Osäkerheten i praxis illustreras också väl genom detta mål, där tingsrätten och hovrätten kom till olika slutsats i frågan om preparatet utgör narkotika. Till undvikande av osäkerhet i rättstillämpningen och risk för felaktiga bedömningar erfordras klargörande uttalanden av Högsta domstolen i frågan.

Mål liknande detta mål är inte sällsynt förekommande. Frågan om hur begreppet avdelade i doser ska tolkas har inte bara relevans för frågan om *Mimosa hostilis*, *Diplopterys cabrerana* och DMT utan också beträffande andra icke narkotikaklassade växter som innehåller psykotropa ämnen.

Utvecklingscentrum Stockholm, som inom Åklagarmyndigheten är ansvarig för metodutveckling m.m. när det gäller bekämpande av narkotikabrottslighet, har uppgett att de får frågor från åklagare om under vilka omständigheter förpackningar med mindre mängder pulver/växtdelar från icke narkotikaklassade växter innehållande psykotropa ämnen kan anses avdelade i doser och därmed utgöra narkotika enligt narkotikastrafflagen. Även Läkemedelsverket har ställt den frågan. Vidare har Utvecklingscentrum Stockholm fått information från åklagare och tulltjänstemän i västra Sverige

om att det har skett en markant ökning av införsel av mindre förpackningar med pulver/växtdelar från icke narkotikaklassade växter innehållande psykotropa ämnen som sen säljs vidare till konsumenter i hela Sverige. Detta har medfört att frågeställningen om vad som avses med avdelad i doser enligt psykotropkonventionen har aktualiserats och att frågan kan förväntas få en ökad betydelse för åklagare även i andra delar av landet i och med att spridningen ökar.

De faktiska omständigheterna i målet är ostridiga och målet lämpar sig väl för en prövning i Högsta domstolen.

Sammanfattningsvis skulle en prövning av överklagandet vara av stor vikt för ledning av rättstillämpningen.

Enligt 54 kap. 11 § första stycket rättegångsbalken får prövningstillstånd begränsas till att gälla en viss fråga i målet, vars prövning är av vikt för ledning av rättstillämpningen (prejudikatfråga) eller en viss del av målet. Enligt andra stycket samma lagrum får i avvaktan på att en prövning sker i enlighet med ett prövningstillstånd som begränsats enligt första stycket Högsta domstolen förklara frågan om meddelande av prövningstillstånd rörande målet i övrigt vilande helt eller delvis.

Jag föreslår att Högsta domstolen med stöd av 54 kap. 11 § rättegångsbalken, i stället för att meddela prövningstillstånd som omfattar hela överklagandet, meddelar ett partiellt prövningstillstånd (prejudikatfråga) beträffande frågan, huruvida portionsförpackningar med pulver (nermalad rotbark) och torkade växtdelar från icke narkotikaklassificerade växter, däribland växten *Mimosa hostilis*, som innehåller det narkotikaklassificerade ämnet DMT kan anses som ett psykotropt ämne i avdelade doser och därmed som en beredning i psykotropkonventionens mening samt till följd därav anses som narkotika enligt narkotikastrafflagen, samt att frågan om prövningstillstånd i övrigt förklaras vilande. Jag hemställer därvid om att Högsta domstolen med stöd av 55 kap. 11 § rättegångsbalken avgör målet utan huvudförhandling.

För det fall Högsta domstolen finner att det aktuella materialet ska anses som narkotika och därvid meddelar prövningstillstånd rörande målet i övrigt, har domstolen att ta ställning till frågor som inte varit föremål för hovrättens prövning, bl.a. frågor om uppsåt, påföljdsval och straffmätning. Med hänsyn bör Högsta domstolen överväga att med stöd av 55 kap. 12 § rättegångsbalken undanröja hovrättens dom och visa målet åter till hovrätten för prövning av de yrkanden som angetts ovan.

Bevisuppgift m.m.

För det fall Högsta domstolen meddelar ett partiellt prövningstillstånd åberopar jag samma skriftliga bevisning som i hovrätten. Jag ber dock att få återkomma med bevisuppgift och utvecklande av grunderna för mitt överklagande i övriga delar för det fall Högsta domstolen skulle komma att meddela ett prövningstillstånd som omfattar hela överklagandet.

Kerstin Skarp

Hedvig Trost

Kopia till:

Utvecklingscentrum Stockholm
Göteborgs åklagarkammare (AM-83439-15)
Extra åklagaren Christoffer Ohlson